

Dags att se över lekplatsen

En guide till säkerhetskraven i den Svenska standarden SS-EN 1176

HAGS®

Dags att se över lekplatsen

En guide till säkerhetskraven i SS-EN 1176

I vår offentliga miljö finns det många sorter av utrustning tillgänglig för användning. Lekplatser med lekredskap, idrottsanläggningar, gym och motionsutrustningar, parkour, skate/hjulsport-sområden, bänkar och annan parkutrustning som exempel.

Olika typer av utrustningar refererar till olika publicerade standarder. Specifik för lekredskap är standarden SS-EN 1176, vilken bör användas tillsammans med nationella lagar och lokala föreskrifter.

Produktsäkerhetslagen kräver att produkter som tillhandahålls i en offentlig miljö ska vara säkra. Enligt denna lag är en produkt säker om den uppfyller kraven i en publicerad gällande standard. Detta krav gäller oavsett var utrustningen tillhandahålls eller när den installerades. Lekredskapen måste oavsett när de tillhandahålls vara säkra för användning.

I detta dokument hänvisar vi till standarden som gäller lekredskap SS-EN 1176 med syftet att öka förståelsen av standarden.

Principerna för riskbedömning, risk kontra nytta, kan tillämpas både på arbetsplatser i allmänhet samt på lekplatser. Balansen mellan risk och nytta kommer sannolikt att vara olika i de båda miljöerna.

Rishtagande är ett väsentligt inslag i lekar och i alla miljöer där barn tillbringar tid att leka. I leken får barn chans att stöta på acceptabla risker som en del av en stimulerande och utmanande inlärning i en kontrollerad miljö. Anordnade lekmiljöer bör inrikta sig på att hantera balansen mellan risker och behovet av att skydda barnen från allvarliga skador.

Syftet med denna standard är att förhindra allvarliga olyckor med invalidiserande konsekvenser eller dödlig utgång. Den ska också minska risken för allvarliga konsekvenser som orsakas av tillfälliga missöden som oundvikligen kommer att uppstå i barns strävan att utvidga sin kompetens, vare sig det är socialt, intellektuellt eller fysiskt.

Att försvåra tillträde som en säkerhetsåtgärd är problematiskt på grund av exempelvis brist i tillsyn eller hjälp av vuxna eller andra ledsagare. Kraven av väsentlig betydelse, som till exempel skydd mot ställen där huvud och hals kan fastna och skydd mot oavsiktliga fall, har skrivits med detta i åtanke. Det är också erkänt att lekplatser och andra lekmiljöer ska vara tillgängliga för alla användare. Detta kräver förstås att lekplatser tillhandahåller en balans mellan risk och utmaning där stimulansnivån anpassas till olika grupper av användare. Kraven i standarden ska skydda barnet från faror de själva inte kan upptäcka. Denna standard tar inte hänsyn till användare som bär hjälm.

De som äger eller är driftansvariga, oavsett om det är privat eller offentligt ägande, har ett stort ansvar. Den driftansvariga skall se till att rutinemässig drift och underhåll utförs och att säkerhetskontroller av lekredskapen utförs på lekplatser och lekmiljöer.

De personer som utför dessa kontroller bör ha en ingående förståelse av standarden för att kunna säkerställa att dessa beaktas fullt ut. Detta dokument omfattar de mest kritiska områdena. För fullständig information, rekommenderas att gällande standard, SS-EN 1176 används.

Barnsäkerhet

Det är osannolikt att vi någonsin kommer att kunna eliminera alla risker. Dessa inkluderas ju inte bara av fysiska faror. Utan även andra faktorer påverkar, och dessa kan bromsa utvecklingen av barn. Vår ambition måste alltid vara att skapa intressanta, stimulerande miljöer för barn att leka i, med risker som barn kan förstå och övervinna. Det är här vi kan använda våra kunskaper om hur barn leker och ta ansvar för att skapa, sköta och underhålla dessa miljöer för våra barns säkerhet.

- Barn har rätt till lek, vila och fritid (FN:s konvention om barnets rättigheter).
- Produktsäkerhet omfattar lekredskap och fastställer att de som tillverkar, levererar och tillhandahåller produkterna är alla lika ansvariga för produktsäkerheten.
- Europeiska standarden för lekredskap i offentlig miljö SS-EN 1176, ger vägledning för riskbedömning och kontroll.
- Markägaren/fastighetsägaren är ansvarig för säkerheten, detta täcks på olika sätt i nationell lagstiftning.
- Ansvar för att underhålla och förvalta lekplatser för att minimera risken för olyckor regleras av nationell lagstiftning.

Säkerhetsaspekter

Detta gäller alla vuxna som kommer i daglig kontakt med barn såsom föräldrar, lärare, förskole- och skolpersonal, ledsagare, miljövärdar och många andra.

Checklistan på följande sidor ger information från SS-EN 1176 och den kommer att vara till hjälp vid bedömning av lekredskap. Detta dokument är inte avsett att vara en ersättning av den publicerade standarden, SS-EN 1176.

Tillgänglighet på lekplatser

FN:s barnkonvention fastställer att barnens rätt att leka måste respekteras och stödjas. Information och råd om hur detta kan hanteras i offentliga miljöer finns publicerat i den tekniska rapporten CEN/TR16467:2013 - "Lekplatsutrustning tillgänglig för alla barn". Riktlinjerna i denna rapport förklarar att inte alla platser, t.ex. lekplatser, kan passa alla barn.

Den tekniska rapporten kan beställas från HAGS Aneby AB.

Det finns en moralisk och rättslig skyldighet för oss alla att se till att varje barn har en chans att nå sin fulla potential, oavsett deras förmågor. Genom att erbjuda varje enskilt barn en utmaning som de kan lära sig att hantera och därmed utveckla sina färdigheter och gå vidare till nya utmaningar. Om vi inte planerar och anpassar den offentliga miljön blir alternativet exkludering vilket kan påverka barn med funktionsnedsättning och deras familjer.

Detta kommer också att påverka andra barn eftersom de tenderar att "tilldela varandra status" under leken och de som bidrar under själva leken förväntas även bidra under resten av sitt liv. Denna uppfattning tillkommer under barndomen och är mycket svår att förändra som ungdom eller vuxen. Konsekvenserna av att vissa barn utesluts från offentliga lekplatser får effekten att vi utesluter dem från världen av andra barn, vilket banar väg för hur vi integreras som vuxna i samhället.

Inspektion, underhåll och drift

- Utrustningen bör installeras i enlighet med tillverkarens anvisningar.
- Det är viktigt att det finns rutiner för drift och underhåll av lekredskapen. Detta för att säkerställa användarsäkerhet och korrekt drift/funktion.
- Ägare eller driftansvarig måste säkerställa rutiner för visuell tillsyn, funktionskontroll samt årlig säkerhetsbesiktning.
- Utrustning ska inspekteras och underhållas av personal med erforderlig kompetens för respektive uppdrag samt lämplig erfarenhet. Vid åtgärder och reparationer, utbyte av slitna eller trasiga redskapsdelar, använd då alltid originaldelar.
- Procedurer relaterade till upphandling av drift, installation, underhåll och besiktning skall fastställas och ske i enlighet med tillverkarens instruktioner eller oftare.
- Vid behov ska hänsyn också tas till den lokala miljön, inklusive extrema väderförhållanden såsom värme, kyla, vind, regn, geografiskt läge, användnings frekvens eller där skadegörelse är vanligt.

Checklista vid tillsyn av lekredskap

Förankring/fundament

- Lekredskap skall vara fast monterade och väl förankrade enligt tillverkarens anvisning. Se figur 1,
- Kontrollera stabilitet och vältningsrisk. Detta är särskilt viktigt för enstolpsredskap eller stolpar på rad.

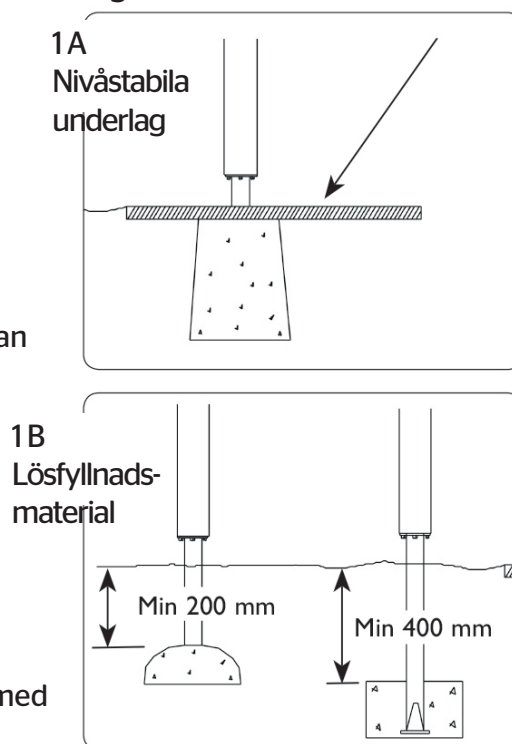
Rörliga delar

- Kontrollera att det inte finns någon risk för att fastna mellan rörliga och/eller fasta delar (öppning >12 mm). Se tabell sida 6, som visar var risker kan uppstå.

Icke godkända öppningar och spalter /glipor

- V-formade öppningar som bildar en vinkel mindre än 60° nedåt vid en höjd >600 mm över markytan får ej förekomma. Kan innebära risk att fastna med huvud/hals.
- Helt omslutna öppningar mellan 89-230 mm vid en höjd >600 mm får ej förekomma. Kan innebära risk att fastna med huvud/hals.
- Spalter/glipor där delar av kläder kan fastna får ej förekomma där barnet utsätts för en tvingad rörelse vid användande av redskapet. Risk strypning. Provas enligt Bilaga D vid rutschbanor, glid stänger samt yttertak. Gäller även inom fallutrymmet där runda balkar ligger dikt an mot varandra.
- Ställen där hela kroppen kan fastna
- Öppningar >30 mm får ej förekomma i gång/löprikningen på plana ytor samt ytor med en lutning på maximalt 38° och som inte ger vika vid tryck.
- Öppningar mellan 8-25 mm får ej förekomma där barnet utsätts för en tvingad rörelse vid användande av redskapet. Kan innebära risk att fingrar fastnar. Gäller även inom fallutrymmet vid fallhöjd över 1000 mm.

Fig 1 - Fundament

Här kan faror uppstå

	Helt omslutna öppningar		Delvis omslutna öppningar	V-formiga öppningar	Utskjutande delar	Rörliga redskapsdelar
	Styva	Flexibla				
Hela kroppen						
Huvud/hals Huvudet först						
Huvud/hals fötterna först						
Arm och hand						
Ben och fot						
Finger						
Klädesplagg						
Hår						

Provsonder

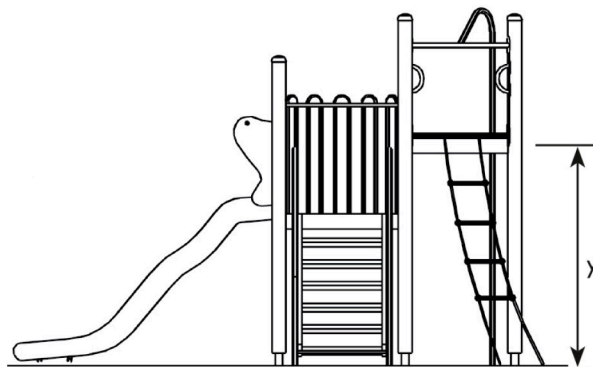
Provning av öppningar och spalter/glipor utförs enligt SS-EN 1176 Bilaga D. En uppsättning av provsonder och hjälpmedel för dessa kontroller finns att köpa från HAGS Aneby AB.

Fallhöjd, fallutrymme och islagsyta

- Maximal fri fallhöjd är 3000 mm. Se även särskilda krav för olika typer av redskap i SS-EN 1176.
- Stötdämpande material i enlighet med SS-EN 1176, vid behov testad enligt EN 1177.
- Stötdämpande islagsyta ska ha en utbredning av minst 1500mm utanför lekredskap som har en fri fallhöjd över 600 mm eller med tvingande rörelse.
- För fallhöjder över 1500 mm se tabell A nedan.
Räknas ut så här: $\frac{2}{3}$ av fallhöjden + 500 mm. Om $y > 1,5$, är $x = \frac{2}{3}y + 0,5$ (m)
- Se särskilda krav för gungor, rutschkanor, linbanor, karuseller och vippgungor).

Tabell A

Fallhöjd meter	Utrymme meter
0,6 - 1,5	1,50
1,6	1,57
1,7	1,63
1,8	1,70
1,9	1,77
2,0	1,83
2,1	1,90
2,2	1,97
2,3	2,03
2,4	2,10
2,5	2,17
2,6	2,23
2,7	2,30
2,8	2,37
2,9	2,43
3,0	2,50

Lösfyllnads material: Sand/grus, träspån eller bark. enligt tabell 4 i SS-EN 1176.

- För sand/grus kan/bör en siktanalys utföras enligt SS-EN 933-1. Leverantör av materialet bör tillhandahålla detta vid leverrens av materialet.
- Lösfyllnads material överfylls alltid med 100 mm, samma sort av material över hela djupet. Överfyllnad beror på att löst material kan förflyttas vid lek
- Annan tjocklek är möjlig om materialets stötdämpande förmåga har testas och verifieras enligt SS-EN 1177.

Tjocklek för löst material	Fallhöjd upp till
200 mm + 100 mm	2000 mm
300 mm + 100 mm	3000 mm

Nivåstabila underlag

- Prefabricerade gummiplattor, platsgjutet gummi, konstgräs med sviktpads, saffagrass (gräsarmering)
- Stötdämpande förmåga enligt leverantörens bestämning av kritisk fallhöjd för respektive sort och material.
- Om typ och sort av material ej kan verifieras genom produktmärkning eller annan dokumentation så är den kritiska fallhöjden ej verifierbar vid kontroll av den stötdämpande förmågan på islagsytan.

Lättillgänglig

- Ramper med en lutning på max 38° är det lättaste typen av tillträde
- Trappor det näst lättaste
- Stegar det minst lättillgängliga sättet för tillträden
- Första steg mindre än 400 mm över marken, och/eller plattform/golv mindre än 600 mm över marken
= Lättillgängligt

Bommar och balkar/tvärstag

- Inga utstickande eller utskjutande delar i huvud-eller fotnivå. Se fig. 2.

Plattformer/golv, skydd mot fall

- Skyddsror/barriär får inte innehålla mellanliggande horisontel delar som uppmuntrar till klättring.

För utrustning som inte är lättillgänglig:

- Plattformer högre än 1000 mm över markytan måste ha skydd mot fall i form av ett räcke placerat på en höjd av 600-850 mm över plattformen.
- Plattformer högre än 2000 mm över markytan måste ha skydd mot fall i form av en barriär minst 700 mm över plattformen. Se fig. 3.

För lättillgänglig utrustning:

- Plattformer högre än 600 mm över markytan måste ha skydd mot fall i form av en barriär minst 700 mm över plattformen. Se fig. 4.

Öppningar i barriärer vid branta lekelement > 45° lutning från horisontalplanet, se figur 6a-c.

- Fig 6a: Smala branta lekelement max 500 mm öppning
- Fig 6b: Branta lekelement som har minst lika bredd som öppning, och vid bredd över 500 mm skall det finnas ett räcke över in/utgången.
- Fig 6c: Brant lekelement bredare än öppningen. Max. 1200 mm med räcke över in/utgången.

Hängbroar

- Öppningar för hängbroar måste vara >230 mm (belastade eller obelastade). Risk att huvud/hals kanfastna. Se fig. 5.
- Inga klämrisiker för fingrar får finnas

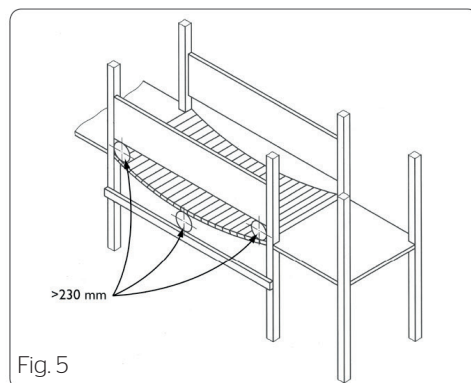
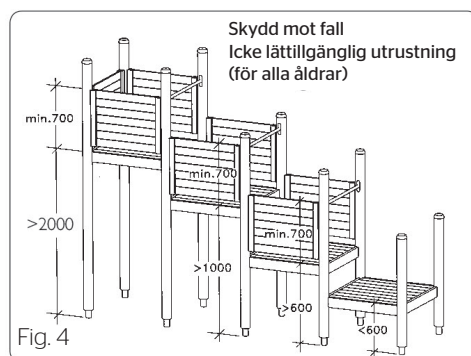
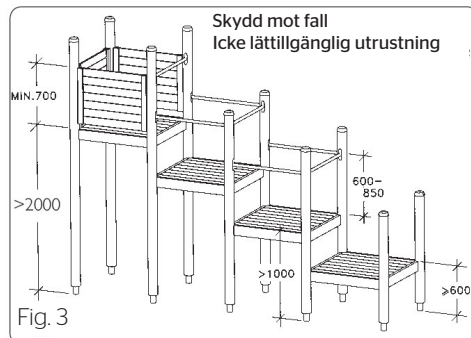
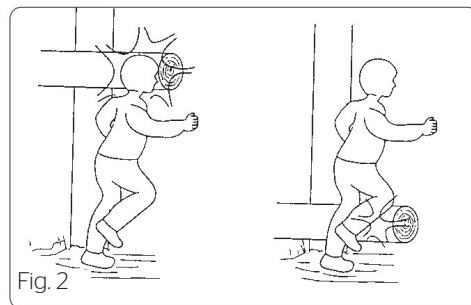

Fig 6a

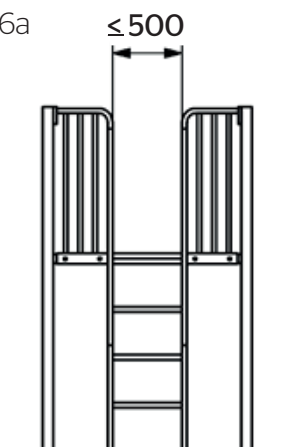

Fig 6b

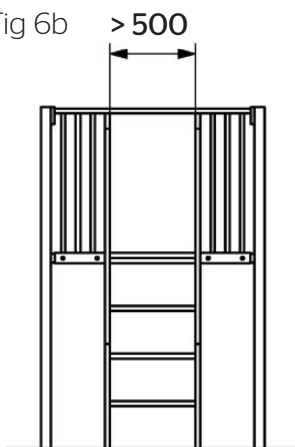
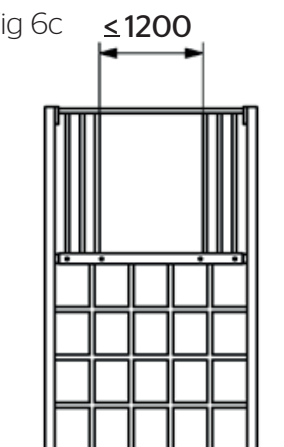

Fig 6c

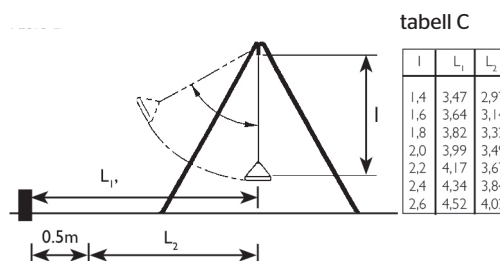
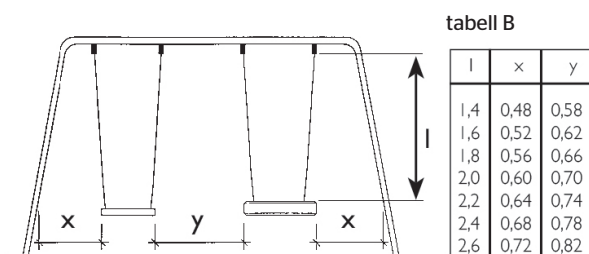

Klätterredskap, repstegar, nätkonstruktioner och linor (länkar)

- Kontrollera delar som kan slitas vid intensiv användning
- Länkar och infästningar med > 20 % slitage av original tjocklek hålls under uppsikt
- Redskapsdelar ämnade för klättring skall ge ett fast grepp. Diameter mellan 16-45 mm. Klätterlinor skall ha en diameter på 25-45 mm.
- Klätterlinor fastsatta i båda ändar skall ej kunna bilda en snara Provning utförs med provsond C och E.
- Kättingar skall ha en maximal öppning på 8,6mm. förutom vid förbindningar där det skall vara 8,6 mm eller > 12 mm

Gungor

- Kedja skall vara kortlänkad eller annan lämplig upphängningsanordning.
- Max 2 gungsitsar per gungsektion (utrymmet mellan två stolppar).
- Max 1 gruppungsis per sektion
- Fri markhöjd under gungsits ska vara mer än 350 mm.
- För gruppungsis är motsvarande mått 400 mm (beror på konstruktion av sits) se tillverkarens anvisning.
- Avståndet mellan gungsitsar: se tabell B.
- Islagsyta/fallutrymme framför gungan. Se tabell C.
- L1 Lösfylld material eller nivåstabil underlag med en uppstickande kant
- L2 Nivåstabil underlag som ligger i jämnhöjd med omkringliggande mark

Rutschbanor

- Rutschbanor anslutna till en lekställning där fallhöjden är mer än 1000 mm ska ett tvärstag finnas över startdelen.
- För rutschbanor i slänt ska trappor placeras minst 1500 mm från sidan på rutschbanan.
- Islagsytan ska vara minst 1500 m runt en rutschbana och plattformar samt beroende på typ av rutschbana antingen 1000 mm, 1500 mm eller 2000 mm framför rutschbanan. Läs mer i SS-EN 1176-3.
- Kontrollera att det inte finns några glipor där delar av kläder kan fastna
- Höjd på utåkning ska vara max 200 mm vid rutschlängd <1500 mm.
Höjd på utåkning ska vara max 350 mm vid rutschlängd >1500 mm.
- Det får inte finnas några vassa delar eller hinder i det fria utrymmet runt rutschbanan.
- Rutschbanor bör inte orienteras mot söder, detta för att förhindra att barn riskerar brännskador vid varma soliga dagar.
- För tubrutschbanor: Skyltar med följande information skall finnas monterade på produkten: Förbjuden klättring utanpå tuben, Förbud mot paråkning samt Avsedd ålder.

Linbanor

- Linbanesitsen ska vara upphängd minst 2100 mm under linan om det finns klämrisk för fingrar mot linan om det är en inbyggd linbanevagn är måttet minst 1800 mm.
- Den fria markhöjden på sitsen ska vara minst 350 mm vid belastning med 69,5 kg
- Kontroll av att linan är tillräckligt spänd
- Maximalt frifallhöjd är 2000 mm vid sittande användning och 3000 mm vid hängande användning.
- Linans infästningshöjd ska minst vara 2500 mm mätt från marknivå.
- Fallutrymme ska vara 2000 mm på vardera sidan av linbanevajer samt 2000 mm vid slutstation när sits är i 45° utfällt läge.

Karuseller

- Beroende på typ av karusell så är det olika krav. Se SS-EN 1176-5
- Gällande klassisk karusell typ B så finns krav om fri markhöjd.
- Skall vara mellan 60-110mm mellan underkant roterande golv och mark. Det finns fler varianter. Se SS-EN 1176-5
- Fallutrymme och islagsyta skall vara minst 2000 mm runt och över karusellen. Detta kan utökas vid olika typer av karuseller, se SS-EN 1176-5.

Vippungor

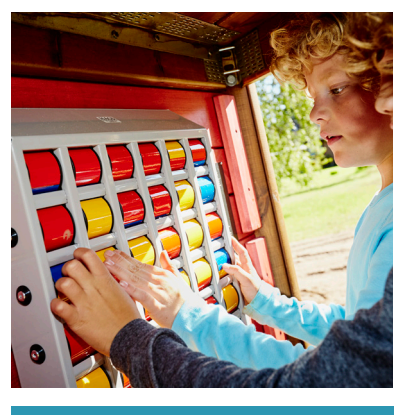
- Beroende på typ av vippunga så är det olika krav. Se SS-EN 1176-6
- Fallutrymme för vippungor typ 1-4 minst 1000 mm från utkant redskap i utfällt läge.
- Vippunga typ 1 för stående användning fallutrymme minst 1500 mm
- Vippungor typ 2-4 kan ha överlappande fallutrymmen dock ej mot andra redskap med en tvingad rörelse.
- Islagsytan för vippungor typ 2-4 måste ha stötdämpande förmåga.

Tredimensionella klätternät

- Det skall inte gå att falla genom nätkonstruktionen vid fallhöjder över 3000 mm om inte islagsytan har motsvarande stötdämpandeförmåga.

Märkning och skyltar

- Redskap skall vara tydligt märkta med: Tillverkare, tillverkningsår, artikelnummer samt vilken standard den är testad mot.
- Redskap skall ha en märkning som tydligt visar nivån för islagsytan.
- På lekplatsen skall det finnas en hänvisningsskylt som informerar om Adress, Ägare, samt vart man kan vända sig vid upptäckta brister på redskapen, Allmänt telefonnummer för nödsituationer.

Monteringsanvisningar

Säkerställ att lekredskapen är installerade på ett säkert och korrekt sätt. Monteringsarbetet måste utföras i full överensstämmelse med leverantörens monteringsanvisningar. Utrustningen ska installeras av personal med erforderlig kompetens.

Om ytterligare monteringsinstruktioner eller annan hjälp behövs, vänligen kontakta HAGS Aneby AB.

För att förhindra olyckor skall lekutrustningen göras obrukbar tills installationen har slutförts.

Installations besiktning

När installation har utförts ska lekutrustning kontrolleras med avseende på säkerhet, prestanda och montering. Eventuella avvikelser måste åtgärdas innan lekutrustningen ges tillträde.

Vägledning för drift av lekplats

För information gällande drift, inspektion och underhåll: besök vår hemsida www.hags.e.

Allmän information

Information om våra material, ytbehandling, förankring mm finns tillgängligt på - www.hags.se
Vissa produkter behöver förankring i marken med platsgjuten betong. Ingjutningsdetaljer fixeras innan betongarbetet börjar. Betongkvalité ska minst motsvara kraven för varje enskild produkt. Betongarbete ska utföras av personal med erforderlig kompetens.

För markförankring i löst fyllnadsmaterial såsom bark, flis m.m. krävs djupare förankring/fundament. Vänligen kontakta HAGS representant för ytterligare information.

Ytterligare förklaringsdokument finns också hos de nationella standardiseringsorganen, vilka kompletterar nuvarande SS-EN 1176 standard.

Dessa dokument finns också att beställa på HAGS Aneby AB.

En guide till säkerhetskraven i den Svenska standarden SS-EN 1176

HAGS®

hags.se | order@hags.com | 0380 473 00

© Hags Play AB. All rights reserved. Hags Play AB is a division of PlayPower, Inc.